

Nr 69.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående upptagande å riksstaten för budgetåret 1948/49 av ett underskott för luftfartsfonden.

(4:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t beträffande luftfartsfonden, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1948 (bilaga 18:o), föreslagit riksdagen att för Luftfartsfonden å riksstaten för budgetåret 1948/49 upptaga ett underskott av 5 000 000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen 1947: 194 framlagda förslag har riksdagen, såvitt nu är i fråga, godkänt i propositionen förordade grunder för ändrad redovisning av luftfartsfonden ävensom för luftfartsfonden för budgetåret 1947/48 upptagit ett underskott av 100 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebar icke någon saklig ändring i luftfartsfondens konstruktion, men däremot ändrades redovisningen å fonden, i syfte att möjliggöra en mera rättvisande överblick över luftfartens verkliga kostnader. Luftfartsstyrelsen, som redan tidigare intagit en ställning analog med styrelsens för ett affärsdrivande verk, erhöi i samband härmed vissa lättnader i den dittillsvarande bundenheten. Sålunda förutsattes bl. a. att fastställande av stat för luftfartsfonden från och med budgetåret 1947/48 skulle ske genom beslut av Kungl. Maj:t i samma ordning som gäller för övriga affärsdrivande verk samt att frågor rörande antalet ordinarie befattningar i högst Ca 23 ävensom rörande antalet icke-ordinarie befattningshavare och löneställningen för dessa icke skulle behöva underställas riksdagen.

Genom beslut den 30 juni 1947 har Kungl. Maj:t fastställt följande stat för luftfartsverkets driftkostnader för budgetåret 1947/48:

	Kronor.
1. Luftfartsstyrelsen: Avlöningar	1 131 000
2. Luftfartsstyrelsen: Omkostnader	240 000
3. Flygplatsorganisationen: Avlöningar	1 828 000
4. Flygplatsorganisationen: Omkostnader	159 000
5. Underhåll och drift av luftfartsleder	870 000
6. Hyres- och arrendeavgifter m. m.	110 000
7. Förbindelsetjänst	2 230 000
8. Utgifter för väderlekstjänst	1 220 000
9. Tjänstepost	10 000

	Kronor.
10. Sveriges bidrag till internationella civila luftfartsorganisationen	300 000
11. Pensionskostnader	1 000
12. Avsättning till värdeminskningsskonto	1 000
	Summa kronor 8 100 000.

I anslutning härtill har vidare fastställts personalförteckning för tjänstemän å ordinarie stat samt för extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 23. Härjämte ha meddelats regleringsbestämmelser beträffande avlönings- och omkostnadsposterna av i huvudsak samma omfattning som gäller för statsförvaltningen i allmänhet.

Med skrivelse den 31 oktober 1947 har *luftfartsstyrelsen* framlagt förslag angående anslag till luftfartsväsendet för driftkostnader för budgetåret 1948/49 m. m.

Luftfartsstyrelsen har därvid till en början erinrat att styrelsen i sina petita för innevarande budgetår framhållit, att målsättningen borde vara, att luftfarten i princip borde bära sina egna kostnader, däri inbegripet förräntning och amortering av en viss del av det i flygplatserna från och med budgetåret 1947/48 nedlagda kapitalet.

Styrelsen framhåller vidare att å luftfartsfonden äro redovisade vissa kostnader, såsom utgifter för radiotjänst och väderlekstjänst, vilka äro undandragna styrelsens direkta kontroll. Å andra sidan tillföras fonden icke längre de inkomster, som härröra från statens aktieinnehav i AB Aero-transport. Av vissa skäl har den civila flygtrafiken icke heller kommit att inbringa så stora belopp som man tidigare ansett sig ha anledning räkna med. Enligt styrelsens mening måste jämväl den fastställda avskrivningsprincipen i fråga om investeringar i flygfält bliva betungande för luftfartsfondens balans och inverka fördröjande på den tidpunkt, då full kostnads-täckning kunde komma att ernås.

Med hänsyn till nu nämnda omständigheter anser luftfartsstyrelsen förutsättningar saknas att för närvarande och för den närmaste framtiden ernå balans mellan luftfartsfondens inkomster och utgifter. Styrelsen anser därför, att målsättningen i första hand bör vara, att utgifterna för luftfartsstyrelsens och flygplatsorganisationens avlöningar och omkostnader skola täckas av å luftfartsfonden redovisade inkomster. I den mån förhållandena å luftfartens område stabiliseras och den nuvarande uppbyggnadsperioden avlöses av ett mera normalt utvecklingsskede torde en utgiftstäckning, avseende jämväl återstående under luftfartsstyrelsens direkta kontroll stående utgiftsposter inklusive avsättning till värdeminskningsskonto, kunna förutses, medan däremot den tidpunkt, då täckning jämväl av utgifterna för förbindelsetjänst och väderlekstjänst kan uppnås, ännu måste betraktas såsom relativt avlägsen.

Efter att bland annat ha framhållit att det i nationalekonomiskt intresse synes angeläget, att flygbolagens rationaliseringssträvanden understöd-

jas av statsmakterna genom en fortsatt utbyggnad av den för luftfarten erforderliga mark- och flygsäkerhetsorganisationen, övergår styrelsen till sin beräkning av luftfartsverkets inkomster och utgifter under nästa budgetår. Beräkningarna sluta på en sammanlagd inkomstsumma av 4 283 000 kronor och en utgiftssumma av 9 534 000 kronor. På verksamheten skulle sålunda uppkomma ett underskott av 5 251 000 kronor.

Styrelsen har i anslutning härtill lämnat följande specifikation över inkomst- och utgiftsposterna, varvid såsom jämförelse jämväl upptagits motsvarande belopp för innevarande budgetår.

<i>Inkomster.</i>	1947/48	1948/49
1. Hyror och arrenden	850 000	1 285 000
2. Trafikinkomster	2 025 000	2 750 000
3. Besiktningssavgifter	165 000	200 000
4. Ersättning för väderleksobservationer	8 000	8 000
5. Diverse inkomster	40 000	40 000
Summa kronor	3 088 000	4 283 000
 <i>Utgifter.</i>		
1. Luftfartsstyrelsen: Avlöningar	1 131 000	1 444 000
2. Luftfartsstyrelsen: Omkostnader	240 000	327 000
3. Flygplatsorganisationen: Avlöningar	1 828 000	2 075 000
4. Flygplatsorganisationen: Omkostnader	159 000	215 000
5. Underhåll och drift av luftfartsleder	870 000	1 035 000
6. Hyror och arrendeavgifter m. m.	110 000	110 000
7. Förbindelsetjänst	2 230 000	2 703 000
8. Utgifter för väderlektjänst	1 220 000	1 308 000
9. Tjänstepost	10 000	10 000
10. Sveriges bidrag till ICAO	300 000	300 000
11. Pensionskostnader	1 000	3 000
12. Diverse utgifter	—	3 000
13. Avsättning till värdeminskningsskonto	1 000	1 000
Summa kronor	8 100 000	9 534 000
Beräknat underskott	5 012 000	5 251 000.

Luftfartsstyrelsens framställning utmynnar i en hemställan, att, såvitt nu är i fråga, Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för luftfartsfonden å riksstaten för budgetåret 1948/49 upptaga ett underskott av 100 kronor.

Över luftfartsstyrelsens skrivelse har utlåtande avgivits av *riksräkenskapsverket*, som bland annat framhållit följande. Då luftfartsverket från och med den 1 juli 1947 organiserades som ett affärsdrivande verk, räknade man med att inkomsterna mycket snart skulle nå en sådan nivå, att täckning för utgifterna skulle kunna erhållas. Numera syntes man emellertid för luftfartsfondens del tills vidare få räkna med stora årliga underskott. För täckning av sådana underskott erfordrades skattemedel, vilka grundlagsen-

ligt torde böra äskas av riksdagen och beräknas på riksstaten. Det kunde härvid enligt ämbetsverkets mening synas tveksamt, om staten för fonden åter borde fastställas av riksdagen eller om endast medel för täckning av underskottet borde äskas av riksdagen. Efter att ha närmare berört de förhållanden som samverka till att balans mellan luftfartsfondens inkomster och utgifter icke kan åstadkommas förordar riksräkenskapsverket, att kostnader för aerologiska stationer samt väderleksstationen i Nordatlanten icke vidare påföras luftfartsfonden, att taxorna för begagnande av flygfälten omprövas samt att medel för täckning av luftfartsfondens underskott äskas hos riksdagen å tilläggsstat för innevarande budgetår och å riksstaten för budgetåret 1948/49.

Departementschefen har anfört följande.

För budgetåret 1946/47 uppgick underskottet å luftfartsfonden till i runt tal 3 053 000 kronor. Efter omläggningen av redovisningen å luftfartsfonden har denna jämväl belastats med utgifter för väderlektjänst, tjänstepost, Sveriges bidrag till ICAO m. m. Dessa kostnader ha i driftkostnadsstaten för budgetåret 1947/48 upptagits till 1 532 000 kronor. Samtidigt överflyttades statens inkomster av aktieinnehavet i aktiebolaget Aerotransport till fonden för statens aktier. Utdelningen å dessa aktier uppgick 1947 till i runt tal 434 000 kronor. Genom denna omläggning har belastningen på luftfartsfonden bokföringsmässigt ökat med i runt tal 1 966 000 kronor. Vid i övrigt oförändrade förhållanden skulle underskottet å luftfartsfonden sålunda för budgetåret 1947/48 genom omläggningen ha ökat till omkring 5 000 000 kronor.

I sina petita för budgetåret 1947/48 ansåg sig luftfartsstyrelsen dock böra räkna med en avsevärd ökning av inkomsterna genom införande av ny taxa med högre avgifter än den äldre samt genom en ökad trafik. Riksräkenskapsverket föreslog — med utgångspunkt från att utdelningen å statens aktieinnehav i aktiebolaget Aerotransport alltjämt skulle redovisas å luftfartsfonden samt att kostnaderna för väderlektjänst skulle begränsas till utgifterna å sjätte huvudtitelns anslag till väderlektjänst åt luftfarten — att underskottstiteln skulle i riksstatsförslaget upptagas allenast med ett formellt belopp av 100 kronor.

För egen del ansåg jag mig — med hänsyn till ovissheten rörande utvecklingen av inkomster och utgifter å fonden — böra förordas att allenast ett formellt belopp av 100 kronor upptogs å underskottstiteln. Luftfartsstyrelsen räknar numera med att underskottet kommer att uppgå till omkring 5 000 000 kronor för budgetåret 1947/48 och 5 250 000 kronor för budgetåret 1948/49. Anledningen härtill är i främsta rummet att inkomsterna å luftfartsfonden icke komma att inflyta i beräknad omfattning. Den omständigheten att taxorna för begagnande av markorganisationens tjänster icke kunnat fastställas i enlighet med luftfartsstyrelsens ursprungliga förslag, vilket låg till grund för inkomstberäkningarna för budgetåret 1947/48, har medfört en inkomstminskning med omkring 2 000 000 kronor. Härtill kommer, att lufttrafiken blivit av mindre omfattning än man tidigare haft anledning att hoppas.

Luftfartsstyrelsen anser, att förutsättningar saknas att för närvarande och för den närmaste framtiden åstadkomma balans mellan luftfartsfondens inkomster och utgifter. I detta läge har riksräkenskapsverket uttalat, att täckning av underskotten bör äskas av riksdagen och beräknas å riksstaten. Jag ansluter mig till denna uppfattning.

Riksräkenskapsverket har vidare ansett tveksamt, om staten för fonden åter bör fastställas av riksdagen eller om endast medel för täckning av underskottet böra äskas av riksdagen. Då det, med hänsyn till arten av luftfartsverkets rörelse, är förenat med stora svårigheter att redan i statsverkspropositionen taga ståndpunkt till driftkostnadsstaten för luftfartsverket, bör staten enligt min mening även i fortsättningen fastställas i samma ordning som gäller för övriga affärsverk. Därest riksdagen ej finner anledning till erinran däremot torde sålunda allenast medel för täckning av det beräknade underskottet böra äskas av riksdagen.

Även en beräkning av underskottet å luftfartsfonden är i nuvarande läge förenad med betydande svårigheter. För innevarande budgetår har man att räkna med ett underskott av minst 5 000 000 kronor. Det är dock ej osannolikt att underskottet kan bli större med hänsyn till den minskade trafik som sannolikt blir en följd av arbetskonflikten hos aktiebolaget Aerotransport. För nästa budgetår måste man räkna med sträng återhållsamhet beträffande luftfartsverkets utgifter. Huruvida det genom besparingar på utgiftssidan kan bli möjligt att nedbringa det beräknade underskottet av 5 250 000 kronor mera avsevärt är dock tveksamt. Man måste vidare räkna med att eventuella kostnadsbesparingar kunna komma att uppvägas av minskade inkomster. Då någon mera exakt beräkning av underskottets storlek sålunda icke torde vara möjlig, anser jag mig böra i avslutning till de preliminära beräkningarna förorda, att underskottet i rikstatsförslaget för nästa budgetår upptages med ett till 5 000 000 kronor avrundat belopp.

Luftfartsstyrelsens uttalanden beträffande målsättningen för balanseringen av inkomster och utgifter föranleder ej annat uttalande från min sida än att driftkostnadsstaten även i framtiden bör betraktas som en enhet och att återhållsamhet måste iakttagas beträffande samtliga utgiftsposter i den mån luftfartsstyrelsen äger möjlighet att påverka desamma. Detta gäller även utgifterna för förbindelsetjänst och väderlekstjänst, vilka äro beroende av i vilken omfattning luftfartsstyrelsen tar i anspråk telegrafverkets och meteorologiska institutets tjänster.

Vad angår den av riksräkenskapsverket berörda frågan angående en omprövning av taxorna för begagnande av flygfälten torde jag här kunna inskränka mig till att erinra om att Kungl. Maj:t den 20 juni 1947 i samband med fastställande av nuvarande taxa, vilken gäller tills vidare till utgången av juni 1948, anbefallt luftfartsstyrelsen att efter inhämtande av yttranden från aktiebolaget Aerotransport och Svensk interkontinental lufttrafik aktiebolag i god tid inkomma med förslag till taxa för tiden från och med den 1 juli 1948.

Riksräkenskapsverket har slutligen ifrågasatt, att kostnaderna för aerologiska stationer och väderleksstationen i Nordatlanten icke vidare skola till någon del påföras luftfartsfonden. Anledningen till att dessa kostnader i viss utsträckning upptagits till redovisning å luftfartsfonden, har varit att möjliggöra en mera rättvisande överblick över luftfartens verkliga kostnader. Den omständigheten att luftfartsfonden numera kan beräknas komma att visa ett driftunderskott är i och för sig icke tillräcklig anledning att avföra dessa kostnader från driftkostnadsstaten. Då icke heller i övrigt något avgörande skäl för en ändring av det förra året införda redovisnings sättet synes föreligga, anser jag mig icke böra biträda detta förslag.

Utskottet. För innevarande budgetår har för luftfartsfonden å riksstaten upptagits en underskottstitel å allenast ett formellt belopp av 100 kronor.

Såsom riksräkenskapsverket framhållit torde man därvid ha räknat med att luftfartsverkets inkomster mycket snart skulle nå en sådan nivå, att täckning för utgifterna — däri inräknat förräntning och amortering av viss del av det i flygplatserna från och med budgetåret 1947/48 nedlagda kapitalet — skulle kunna erhållas. Av den nu förebragta utredningen framgår emellertid, att för närvarande och för den närmaste framtiden förutsättningar saknas att åstadkomma balans mellan luftfartsfondens inkomster och utgifter. Utskottet delar departementschefens uppfattning att i nuvarande läge medel för underskottens täckande böra beräknas å riksstaten. Med hänsyn till vad departementschefen anfört rörande svårigheterna att redan i statsverkspropositionen taga ståndpunkt till driftkostnadsstaten för luftfartsverket har utskottet icke något att erinra mot att staten, i varje fall för budgetåret 1948/49, fastställas i samma ordning som gäller för övriga affärsverk.

Vad angår frågan om beräkningen av underskottet för nästa budgetår får utskottet, under åberopande av departementschefens uppfattning att någon mer exakt beräkning än den av luftfartsstyrelsen framlagda icke bedömts vara möjlig, tillstyrka att underskottet i riksstatsförslaget uppföres med ett belopp av 5 000 000 kronor. Utskottet vill emellertid understryka departementschefens uttalande om att sträng återhållsamhet bör iakttagas beträffande driftkostnadsstatens samtliga utgiftsposter i den mån luftfartsstyrelsen äger möjlighet påverka desamma.

Vad departementschefen i övrigt anfört föranleder icke utskottet till annat yttrande än att utskottet förutsätter, att vid den kommande omprövningen av taxorna för begagnande av flygfälten tidigare målsättning för balanseringen av luftfartsverkets inkomster och utgifter i princip eftersträvas.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må för *Luftfartsfonden* å riksstaten för budgetåret 1948/49 upptaga ett underskott av 5 000 000 kronor.

Stockholm den 20 april 1948.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 68.